

JOANNA GRZELCZAK^{1,2}, GRZEGORZ MACIOROWSKI¹

¹Instytut Zoologii

Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu

²Katedra i Zakład Biochemii i Biologii Molekularnej

Uniwersytet Medyczny im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu

PTAKI EGZOTYCZNE W SKLEPACH ZOOLOGICZNYCH MIASTA POZNANIA

Streszczenie. Na terenie miasta Poznania istnieją 44 sklepy zoologiczne, ptaki egzotyczne stwierdzono w 24 spośród nich. W większości sklepów stan pomieszczeń oraz klatek był dobry. Ptaki pochodziły z hurtowni, od hodowców bądź z własnej hodowli. W sklepach występowały gatunki, które są objęte konwencją waszyngtońską, a większość właścicieli starała się sprostać jej wymaganiom. Podstawowym asortymentem są akcesoria dla zwierząt, ryby akwariowe oraz gryznie, a w dalszej kolejności ptaki, gady i bezkręgowce. Stwierdzono 29 gatunków ptaków egzotycznych należących do pięciu rodzin: *Columbidae*, *Cacatuidae*, *Psittacidae*, *Passeridae* oraz *Fringillidae*. Na liczebność i częstość wystąpień danego gatunku mają wpływ następujące czynniki: cena, wymagania (wielkość klatki, pokarm, konieczność kąpiel), cechy psychointelektualne i stosunek do człowieka, upierzenie i ewentualne mutacje oraz wielkość ptaka. Część właścicieli sklepów zoologicznych rezygnuje ze sprzedaży ptaków.

Słowa kluczowe: ptaki ozdobne, sklepy zoologiczne, warunki hodowlane, konwencja waszyngtońska, zagrożone gatunki

Wstęp

Historia kontaktów ludzi z ptakami jest bardzo długa. Służyły one jako pokarm, źródło piór do ozdoby, a duże jaja były wykorzystywane jako naczynia. Zwierzęta te odegrały również znaczącą rolę w kulturze i sztuce, m.in. starożytnych Greków. W XV wieku Hiszpanie trzymali kanarki (*Serinus canarius domesticus*), by umilały im czas pięknym śpiewem, natomiast Chińczycy zachwycali się mewkami japońskimi (*Lonchura triada* f. *domestica*) z powodu ich przyjaznego zachowania. Hodowla ptaków jest znana od dwóch tysięcy lat i wiąże się z pasją, emocjami, utrwalaniem pożądanych cech, dzięki czemu mamy obecnie wiele wspaniałych odmian. W Europie od czasów

nowożytnych hodowla ptaków jest bardzo szeroko rozpowszechniona. Ptaki były popularne na dworach, z reguły trzymano je w pokojach księżniczek. Ptaki egzotyczne dotarły do Europy w XIII wieku. Kiedy Kolumb powrócił do Hiszpanii, po odkryciu Ameryki, przywiózł dla księżnej Izabeli parę amazonek kubańskich (*Amazona leucocephala*). W XVI wieku król Henryk VIII trzymał w pałacu papugę żako (*Psittacus erithacus*), która służyła do przywoływania wioślarza na Tamizie. Od 1580 roku mieszkańcy Wysp Kanaryjskich zajęli się hodowlą kanarków przeznaczonych na eksport, a od XVII wieku była już ona prowadzona w Austrii. Kolejnym popularnym gatunkiem hodowanym była papuzka falista (*Melopsittacus undulatus*), którą pod koniec XIX wieku importowano do Europy w liczbie około 50 000 osobników rocznie. W początkowym okresie ptaki egzotyczne były przywożone do Europy drogą morską. Taka podróż była bardzo długa, co uniemożliwiało szybkie rozprzestrzenianie się ptaków po świecie. Po II wojnie światowej rozwój lotnictwa pozwolił na szybkie transportowanie zwierząt. Wiele nieznanych dotąd gatunków stało się dostępnych dla hodowców. W pierwszym okresie rozwój hodowli niektórych gatunków był ograniczony brakiem odpowiedniego pokarmu i akcesoriów, wielkie trudności sprawiała też odpowiednia pielęgnacja. Obecnie nie ma już takich problemów. Gatunki uważane niegdyś za trudne w utrzymaniu dziś nie sprawiają problemów hodowcom – podsumowuje ALDERTON (1996).

Obecnie w krajach wysoko rozwiniętych posiadanie rzadkich gatunków zwierząt stało się symbolem wysokiego statusu społecznego. Wielu ludzi jest gotowych zapłacić duże pieniądze, by móc pochwalić się niecodziennym zwierzęciem. Zapotrzebowanie kształtuje rynek, dlatego nielegalny handel dzikimi, niejednokrotnie zagrożonymi wyginieniem gatunkami zwierząt rozwija się doskonale. W celu ich ochrony 3 marca 1973 roku podpisano w Waszyngtonie konwencję o międzynarodowym handlu dzikimi zwierzętami i roślinami gatunków zagrożonych wyginieniem (ang. *Convention of International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora*, CITES) (KONWENCJA...). Konwencja ta dotyczy zarówno żywych osobników, jak i produktów pochodnych. Polska ratyfikowała ją 12 grudnia 1989 roku, a weszła u nas w życie 12 marca 1990 roku. Konwencja zawiera załączniki z wykazami gatunków, względem których należy podjąć odpowiednie działania. Załącznik I obejmuje gatunki, które są zagrożone wyginieniem, a są lub mogą być obiektem handlu. Gatunki te powinny być poddane ścisłej kontroli oraz maksymalnym ograniczeniom handlowym (handel nimi jest uzasadniony tylko w nielicznych przypadkach). Eksport tych gatunków wymaga uzyskania i przedstawienia zezwolenia eksportowego. Można go uzyskać jedynie po spełnieniu kilku warunków (artykuł III, punkt 2). Import gatunków wymienionych w załączniku I wymaga zezwolenia importowego, które jest wydawane pod ściśle określonymi warunkami (artykuł III, punkt 3). Załącznik II wymienia gatunki, które jeszcze nie są zagrożone wyginieniem, ale jeżeli nie zostaną wprowadzone ograniczenia w handlu nimi, to wkrótce mogą się stać zagrożone. Eksport i import gatunków objętych załącznikiem II również wymaga uzyskania zezwolenia; warunki znajdują się w artykule IV. Załącznik III obejmuje gatunki, które jedna ze stron postanowiła objąć restrykcjami handlowymi, w celu jego ochrony. Regulamin handlu gatunkami z Załącznika III znajduje się w artykule V. Dokładne informacje na temat zezwoleń i świadectw znajdują się w artykule VI. Wzór zezwolenia zamieszczony jest w załącznikach 15.5 i 15.6. Cały tekst konwencji jest dostępny na stronie internetowej Ministerstwa Środowiska (KONWENCJA...).

Do ptaków egzotycznych należą gatunki pochodzące z krajów o odmiennym od naszego klimacie, odznaczające się barwnym upierzeniem, melodyjnym śpiewem, nieraz

dużą inteligencją. Gatunki stwierdzone w sklepach zoologicznych miasta Poznania należały do pięciu rodzin: *Columbidae*, *Cacatuidae*, *Psittacidae*, *Passeridae* oraz *Fringillidae*.

Cel badań

Celem badań było określenie występowania, liczebności oraz warunków przetrzymywania ptaków egzotycznych występujących w sklepach zoologicznych miasta Poznania, a w dalszej kolejności wskazanie, czy istnieją czynniki wpływające na liczebność oraz na przestrzenne rozmieszczenie poszczególnych gatunków na terenie miasta Poznania. Celem było także określenie liczebności poszczególnych mutacji barwnych w przypadku gatunków, gdzie one wystąpiły.

Badania miały też na celu określenie gatunków najchętniej kupowanych przez mieszkańców miasta i wskazanie cech determinujących to zainteresowanie. Kolejnym celem było również określenie, czy w poszczególnych sklepach zoologicznych są spełniane wymogi konwencji waszyngtońskiej (posiadanie dokumentacji świadczącej o legalnym pochodzeniu ptaków).

Zagadnienia związane z rozmieszczeniem i liczebnością zwierząt w sklepach zoologicznych miast Polski są stosunkowo słabo poznane, a nasze badania mają stanowić materiał porównawczy dla badań prowadzonych w przyszłości.

Opis terenu

Badania prowadzono w granicach administracyjnych miasta Poznania, które podzielono na następujące dzielnice: Piątkowo, Jeżyce, Winogrody, Łazarz, Rataje, Stare Miasto, Górczyn, Grunwald, Wilda oraz Junikowo. Poznań położony jest w zachodniej Polsce, w środkowej części województwa wielkopolskiego, na Pojezierzu Wielkopolskim. Na klimat panujący w Poznaniu w znacznej mierze mają wpływ masy powietrza polarnomorskiego znad Atlantyku, średnia roczna temperatura wynosi 8,5°C, a średnia roczna suma opadów to 666 mm. Poznań jest dużą aglomeracją, którą według GUS-u zamieszkuje około 560 000 mieszkańców (ROZNIK... 2009).

W poznańskich sklepach zoologicznych podstawowym asortymentem są akcesoria dla zwierząt, ryby akwariowe oraz gryznie. W dalszej kolejności są to ptaki, gady i bezkręgowce.

Największa liczba sklepów zoologicznych jest zlokalizowana w północno-zachodniej części Poznania, na Piątkowie, a może to wynikać z dwóch przyczyn. Po pierwsze na tym obszarze znajdują się duże blokowiska, duże zaludnienie oraz wielkopowierzchniowe sklepy (silnie rozwinięty handel). Po drugie, Piątkowo jest położone przy drodze wylotowej na Suchy Las oraz na osiedle Grzybowe. Są to obszary zamieszkiwane przez zamożniejszych ludzi, którzy mogą sobie pozwolić na zakup i utrzymanie zwierząt. W zachodniej części miasta, na Jeżycach, również stwierdzono dużą liczbę sklepów zoologicznych. Wynika to głównie z faktu, że na tym terenie jest zlokalizowana duża liczba placówek handlowych i usługowych. Mieszkańcy Jeżyc zawsze wykazywali zainteresowanie zwierzętami. Kiedyś hodowano tam głównie ryby akwariowe oraz gryznie, obecnie coraz częściej w domach trzymane są ptaki, gady oraz bezkręgowce.

Zainteresowanie to może wynikać także z bliskiego sąsiedztwa ogrodu zoologicznego „Stare Zoo”. Część Jeżyc jest położona przy trasie wylotowej na Kiekrz i osiedle Smochowice, zamieszkiwane przez zamożniejszych ludzi. Z kolei w południowo-wschodniej części Poznania, na Wildzie i Górczynie, zanotowano po jednym sklepie zoologicznym. Wilda jest najmniejszym i najmniej zaludnionym obszarem Poznania, zamieszkuje go głównie ludzie starsi, którzy posiadają psy, koty bądź ryby akwariowe, ale nie wykazują zainteresowania ptakami, podobnie jak mieszkańcy Górczyna – peryferyjnej dzielnicy. We wschodniej części miasta, na Ratajach, stwierdzono dominację sklepów zoologicznych, które nie posiadają w swoim asortymencie ptaków. W tej części Poznania jest usytuowane największe centrum handlowe, w którego skład wchodzi wiele placówek: M1, Ikea, giełda Franowo i inne. Zwierzęta (w tym ptaki) są sprzedawane w tych właśnie miejscach: M1 i w Orlim Gnieździe na osiedlu Lecha, natomiast w małych sklepach osiedlowych dominują akcesoria dla zwierząt.

Metoda

Badania podzielono na trzy części. Pierwsza z nich polegała na zgromadzeniu materiałów źródłowych i ich analizie. W zakres literatury wchodziły pozycje książkowe (krajowe i zagraniczne), czasopisma popularnonaukowe (krajowe) oraz materiały związane z prawodawstwem.

Drugą częścią badań były badania terenowe, prowadzone od marca 2007 do stycznia 2008 roku. Polegały one na: inwentaryzacji gatunków, określaniu ich liczebności, pomiarze wielkości klatek, określeniu warunków, w jakich trzymane były ptaki, oraz określaniu ich stanu zdrowia.

Mutacje nimf (*Nymphicus hollandicus*) określano na podstawie informacji zawartych w książce KAROCKIEJ (2005). Płci nie określano, gdy w grupie nimf znajdowały się osobniki mutacji szek, lutino oraz perlistej. W przypadku braku pewności co do mutacji następowały konsultacje z właścicielem bądź sprzedawcą.

Papuzki faliste (*Melopsittacus undulatus*) zostały podzielone, ze względu na dominujący kolor na cztery grupy: niebieskie, zielone, żółte oraz niedające się zakwalifikować (inne). Płci nie oznaczano, gdy wśród ptaków występowały osobniki zakwalifikowane do grupy „inne” lub gdy ptaki były zbyt młode.

Rasy kanarków (*Serinus canarius domesticus*) określano na podstawie barwy, a jedynie w przypadku 100-procentowej pewności określane były rasy kształtne. Płeć określano na podstawie informacji właściciela. Przy określaniu ras kanarków korzystano z książki SCHNOORA (1996).

Płeć amadyn zebrowatych (*Taeniopygia (Poephila) guttata*) określano, gdy w grupie ptaków znajdowały się tylko osobniki naturalnie ubarwione.

Płeć oznaczano również u gatunków, u których występuje wyraźny dymorfizm płciowy, np. u świergotki seledynowej (*Psephotus haematonotus*).

W przypadku gatunków, u których dymorfizm płciowy jest słabo zaznaczony, bądź nie występuje, oznaczenie płci nastąpiło na podstawie informacji właściciela.

Przy rejestrowaniu gatunków w poszczególnych sklepach zoologicznych korzystano z pozycji książkowych następujących autorów: ALDERTON (1996, 2000), BIELFELD

(1996, 1997), CHVAPIL (1983), CLEMENT (1994), FORSHAW (1977), JABŁOŃSKI i GO-RAZDOWSKI (1999), KORCZAK (1991), KRUSZEWICZ (2000).

Trzecią częścią badań było przeprowadzenie ankiety. Na jej podstawie uzyskano informacje m.in. na temat opieki weterynaryjnej, pochodzenia zwierząt oraz preferencji klientów co do wyboru poszczególnych gatunków.

Pomiaru klatek (określenia kubatury w metrach sześciennych) bądź pomieszczeń dla ptaków oraz sprawdzenia warunków, w jakich je przetrzymywano (czystość, dostęp do pokarmu i świeżej wody), dokonano w 2007 roku. Na podstawie zewnętrznych objawów oznaczano stan zdrowotny zwierząt. Określano, czy ptaki nie mają powierzchownych ran i okaleczeń. Czynnikiem wskazującym na chorobę było zachowanie (osowiałość, nerwowość).

W celu określenia stanu czystości klatek oraz zdrowia zwierząt przyjęto skalę punktową. Maksymalna liczba punktów określająca stan czystości pomieszczeń dla ptaków wynosiła 4. Kategorie, na podstawie których przyznawano punkty, to: czystość klatki (1 pkt), dostęp do pokarmu (1 pkt), dostęp do świeżej wody (1 pkt) oraz zastosowanie w klatkach drewnianych żerdzi (1 pkt).

Maksymalna liczba punktów określająca stan zdrowia ptaków wynosiła 3 i składała się na nią: dostosowanie rozmiarów klatki do liczebności i wielkości ptaków (1 pkt), brak zewnętrznych oznak chorobowych (1 pkt) oraz brak okaleczeń (1 pkt).

Według danych Wielkopolskiej Bazy Medycznej z 2007 roku (WIELKOPOLSKA...) na terenie miasta Poznania znajdowały się 62 sklepy zoologiczne. Po zweryfikowaniu tych informacji okazało się, że 24 sklepy posiadały w swoim asortymencie ptaki, 20 nie posiadało tej grupy zwierząt, natomiast 18 już nie istniało. Spośród 24 sklepów, w których występowały ptaki, w dwóch właściciele nie zgodzili się na przeprowadzenie badań. W listopadzie 2007 roku powtórzono badania w czterech sklepach, w których kilka miesięcy wcześniej występowała duża liczba gatunków. W styczniu 2008 roku przeprowadzono badania uzupełniające, mające na celu określenie stanu dokumentacji związanej z przestrzeganiem przepisów konwencji waszyngtońskiej.

Wyniki

Na terenie miasta Poznania stwierdzono 44 sklepy zoologiczne, spośród których w 24 (54,5%) odnotowano ptaki egzotyczne. W sumie stwierdzono występowanie 29 gatunków, gdzie rząd *Psittaciformes* był reprezentowany przez 18 gatunków (*Cacatuidae*, *Psittacidae*), rząd *Passeriformes* przez 10 gatunków (*Passeridae*, *Fringillidae*) oraz rząd *Columbiformes* przez jeden gatunek (*Columbidae*) (tab. 1). Podział taksonomiczny został zaczerpnięty z pozycji SIBLEYA i MONROE'A (1990). Rząd *Psittaciformes* został podzielony zgodnie z systematyką zawartą w książce FORSHAWA (1977).

Gatunkiem, który wystąpił w największej liczbie sklepów, była papużka falista. W dalszej kolejności były nimfa, amadyna zebrowata i kanarek.

Najliczniejszymi gatunkami były papużka falista oraz amadyna zebrowata. Do nierzadszych gatunków należały: ararauna zwyczajna, mnicha nizinna, amazonka żółtolica, kakadu żółtozuba, aleksandretta większa, wróbliczka oraz aleksandretta książęca.

Tabela 1. Wykaz gatunków występujących w sklepach zoologicznych w Poznaniu w latach 2007-2008

Table 1. Register of species occurring in Poznań pet shops in the years 2007-2008

Rodzina	Gatunek		Liczebność
	nazwa polska	nazwa łacińska	
<i>Columbidae</i>	Gołąbek diamentowy	<i>Geopelia cuneata</i>	7
<i>Cacatuidae</i>	Nimfa	<i>Nymphicus hollandicus</i>	60
	Kakadu żółtoczuba	<i>Cacatua galerita</i>	1
<i>Psittacidae</i>	Rozella białolica	<i>Platyercus eximius</i>	6
	Rozella królewska	<i>Platyercus elegans</i>	2
	Świergotka seledynowa	<i>Psephotus haematonotus</i>	10
	Papuzka falista	<i>Melopsittacus undulatus</i>	162
	Aleksandretta książęca	<i>Polytelis alexandrae</i>	1
	Modrolotka czerwonooczna	<i>Cyanoramphus novaezelandiae</i>	11
	Nierozłączka czerwonooczna	<i>Agapornis rosecollis</i>	8
	Nierozłączka śliwogłowa	<i>Agapornis fischeri</i>	2
	Nierozłączka czarnogłowa	<i>Agapornis personata</i>	6
	Aleksandretta obroźna	<i>Psittacula krameri</i>	4
	Aleksandretta większa	<i>Psittacula eupatria</i>	1
	Ararauna zwyczajna	<i>Ara ararauna</i>	1
	Amazonka żółtolica	<i>Amazona autumnalis</i>	1
	Stokówka prążkowana	<i>Bolborhynchus lineola</i>	10
	Wróbliczka	<i>Forpus coelestris</i>	1
	Mnicha nizinna	<i>Myiopsitta monachus</i>	1
<i>Passeridae</i>	Papuzik czerwonołowy	<i>Erythrura psittacea</i>	2
	Amadyna ostrosterna	<i>Poephila (Neopoephila) acuticauda</i>	x
	Amadyna zebrowata	<i>Taeniopygia (Poephila) guttata</i>	79
	Amadyna wspaniała	<i>Chloebeia (Erythrura, Poephila) gouldiae</i>	4 + x
	Amadyna diamentowa	<i>Stagonopleura (Emblema) guttata</i>	x
	Astryld trzciniowy	<i>Neochmia (Bathilda) ruficauda</i>	4 + x
	Ryżowiec siwy	<i>Padda oryzivora</i>	2
	Srebrnodziobek	<i>Lonchura (Euodice) cantans</i>	x
	Mewka japońska	<i>Lonchura domestica</i>	8
<i>Fringillidae</i>	Kanarek	<i>Serinus canarius domesticus</i>	36 samców 9 samic

x – brak możliwości określenia dokładnej liczebności.

Na zainteresowanie klientów danym gatunkiem mają wpływ następujące cechy: cena, wymagania co do utrzymania, cechy psychointelektualne, upierzenie oraz odmiany barwne i wielkość zwierzęcia.

Ceny gatunków w poszczególnych sklepach niekiedy bardzo się różniły. Wynikało to m.in. z lokalizacji oraz rzetelności w prowadzeniu dokumentacji CITES. Najdroższym sklepem zoologicznym było „Zoo Franowo”, zlokalizowane w centrum handlowym M1. Na przykład cena papużki falistej była tam trzykrotnie wyższa od średniej ceny w pozostałych sklepach. Zróżnicowanie cen nie dotyczy tylko poszczególnych sklepów, lecz także istniało w obrębie jednego gatunku. Było tak w przypadku gatunków, w których występują odmiany barwne (na przykład nimfa), bądź tych, gdzie istotna jest płeć ptaka (kanarek). W sklepie zoologicznym „Zooland” na Jeżycach ceny nimfy były uzależnione od odmiany barwnej. Najniższe ceny dotyczyły ptaków ubarwionych naturalnie, natomiast mutacje białogłowa, albinos i srebrna charakteryzowały się najwyższą ceną (mutacje te są najrzadziej spotykane). W „Zoo Franowo” spotkano dwa rodzaje cen modrołotki czerwonoczelnej. Najtańsze były ptaki ubarwione naturalnie, natomiast najdroższa była mutacja szek. Wpływ na cenę miał również sposób pozyskania zwierząt. Najtańsze ptaki występowały w tych sklepach, gdzie właściciele sami je rozmnażali (tab. 2). Taka sytuacja miała miejsce w sklepie „Balistar” na Jeżycach (nimfy, papużki faliste, stokówki prązkowane, astryldy) oraz „Zooland 2” na Winogradach (papużki faliste, anadyny zebrowate). Na cenę nie wpływał stan zdrowia zwierzęcia i zewnętrzny wygląd.

Tabela 2. Wykaz najtańszych gatunków na terenie Poznania w roku 2007
Table 2. Register of the cheapest species in Poznań in 2007

Gatunek	Średnia cena (PLN)
Amadyna zebrowata	24,95
Papużka falista	57,45
Kanarek	45 samic, 115 samców
Nierozłączka czerwonoczelna	125
Gołąbek diamentowy	60
Amadyna ostrosterna	60
Nierozłączka śliwogłowa	82,50
Nierozłączka czarnogłowa	82,50
Nimfa	94,95
Amadyna diamentowa	80
Astryld trzcinowy	90
Świergotka seledynowa	97,50
Papuzik czerwogłowy	100

Na terenie Poznania występują gatunki, których cena jest znacznie wyższa od tych najpospolitszych (tab. 3).

Tabela 3. Wykaz najdroższych gatunków na terenie Poznania w roku 2007
Table 3. Register of the most expensive species in Poznań in 2007

Gatunek	Średnia cena (PLN)
Amadyna wspaniała	od 360
Aleksandretta książęca	400
Aleksandretta obroźna	400-499
Rozella królewska	590
Aleksandretta większa	2 499
Amazonka żółtolica	3 800
Kakadu żółtoczuba	6 000
Ararauna zwyczajna	7 200

Warunki, w jakich trzymano ptaki, w przeważającej liczbie sklepów były dobre (tylko w nielicznych stwierdzono zaniedbania związane z czystością pomieszczeń bądź wyposażeniem oraz ze zdrowiem zwierząt). W czasie badań określono kubaturę klatek, w których trzymano ptaki. Ze względu na brak uregulowań prawnych w zakresie warunków, w jakich powinny być przetrzymywane zwierzęta w sklepach zoologicznych, nie można określić, czy klatki były dostosowane do wielkości i liczebności ptaków. Analizę w tym zakresie będzie można przeprowadzić z chwilą pojawienia się odpowiednich przepisów.

Ptaki, które stanowią asortyment poznańskich sklepów zoologicznych, pochodzą z hurtowni, od hodowców bądź z hodowli właścicieli sklepów.

W poznańskich sklepach zoologicznych występują gatunki objęte konwencją waszyngtońską. Należą do nich ptaki z rodziny papug (z wyjątkiem czterech gatunków) oraz ryżowiec siwy z rodziny astryldów (tab. 4).

Tabela 4. Skala zagrożenia wyginięciem gatunków stwierdzonych na terenie Poznania w roku 2007

Table 4. Extinction-danger scale of species found in Poznań in 2007

Rodzina	Gatunek		Kategoria zagrożenia	Załącznik konwencji waszyngtońskiej
	nazwa polska	nazwa łacińska		
1	2	3	4	5
<i>Columbidae</i>	Gołąbek diamentowy	<i>Geopelia cuneata</i>	LC	–
<i>Cacatuidae</i>	Nimfa	<i>Nymphicus hollandicus</i>	LC	–
	Kakadu żółtoczuba	<i>Cacatua galerita</i>	LC	II
<i>Psittacidae</i>	Rozella białolica	<i>Platycercus eximius</i>	LC	II
	Rozella królewska	<i>Platycercus elegans</i>	LC	II

Tabela 4 – cd.

1	2	3	4	5
	Świergotka seledynowa	<i>Psephotus haematonotus</i>	LC	II
	Papuzka falista	<i>Melopsittacus undulatus</i>	LC	II
	Aleksandretta książęca	<i>Polytelis alexandrae</i>	NT	II
<i>Psittacidae</i>	Modrołotka czerwonoczelna	<i>Cyanoramphus novaezelandiae</i>	VU	I
	Nierozłączka czerwonoczelna	<i>Agapornis rosecollis</i>	LC	–
	Nierozłączka śliwogłowa	<i>Agapornis fischeri</i>	NT	II
	Nierozłączka czarnogłowa	<i>Agapornis personata</i>	LC	II
	Aleksandretta obroźna	<i>Psittacula krameri</i>	LC	–
	Aleksandretta większa	<i>Psittacula eupatria</i>	LC	II
	Ararauna zwyczajna	<i>Ara ararauna</i>	LC	II
	Amazonka żółtolica	<i>Amazona autumnalis</i>	LC	II
	Stokówka prążkowana	<i>Bolborhynchus lineola</i>	LC	II
	Wróbliczka	<i>Forpus coelestris</i>	LC	II
	Mnicha nizinna	<i>Myiopsitta monachus</i>	LC	II
<i>Passeridae</i>	Papuzik czerwonołowy	<i>Erythrura psittacea</i>	LC	–
	Amadyna ostrosterna	<i>Poephila (Neopoephila) acuticauda</i>	LC	–
	Amadyna zebrowata	<i>Taeniopygia (Poephila) guttata</i>	LC	–
	Amadyna wspaniała	<i>Chloebia (Erythrura, Poephila) gouldiae</i>	EN	–
	Amadyna diamentowa	<i>Stagonopleura (Emblema) guttata</i>	NT	–
	Astryld trzciniowy	<i>Neochmia (Bathilda) ruficauda</i>	NT	–
	Ryżowiec siwy	<i>Padda oryzivora</i>	VU	II
	Srebrmodziobek	<i>Lonchura (Euodice) cantans</i>	LC	–
	Mewka japońska	<i>Lonchura domestica</i>	LC	–
<i>Fringillidae</i>	Kanarek	<i>Serinus canarius domesticus</i>	LC	–

EX – gatunek wymarły, EW – gatunek wymarły w naturze, CR – gatunek krytycznie zagrożony, EN – gatunek zagrożony, VU – gatunek narażony, NT – gatunek podwyższonego ryzyka, LC – gatunek niższego ryzyka (kategorie zagrożeń – według BIRDS...).

Podejście właścicieli do wymogów tego dokumentu jest rozmaite. Część z nich zna przepisy i posiada dokumenty dotyczące każdego osobnika znajdującego się w sklepie (41%). Drugą grupę stanowią właściciele, którzy znają przepisy, ale z różnych przyczyn zrezygnowali ze sprzedaży gatunków objętych konwencją waszyngtońską (18%). Kolejną grupę stanowią właściciele, którzy twierdzą, że znają przepisy i nie sprzedają gatunków wymagających dokumentacji CITES (9%), jednak w czasie badań stwierdzano u nich gatunki objęte konwencją. Oddzielną grupę stanowią właściciele, którzy nie

znają przepisów konwencji waszyngtońskiej (14%). Część właścicieli nie chciała udzielić informacji na ten temat (18%).

Na terenie Poznania znajduje się kilka sklepów zoologicznych, które charakteryzują się dużą liczbą ciekawych odmian barwnych oraz rzadkich gatunków ptaków. Należą do nich „Balistar” na Jeżycach, który specjalizuje się w sprzedaży astryldów i katarzynek (jego właścicielem jest wieloletni hodowca ptaków), oraz „Zooland”, również położony na Jeżycach, w którego asortymencie znajduje się wiele gatunków papug, w tym także te najrzadsze (ararauna zwyczajna, wróbliczka), oraz astryldów. Ciekawe gatunki można także spotkać w sklepie zoologicznym na ul. Marcelińskiej oraz w „Zoo Franowo” (M1). W sklepach tych wszystkie zwierzęta są zadbane, zdrowe, a personel jest w stanie udzielić informacji na temat wybranego gatunku. Sklepy te posiadają również dokumentację potwierdzającą legalne pochodzenie poszczególnych osobników.

Dyskusja

Podczas realizacji niniejszej pracy stwierdzono występowanie na terenie Poznania 29 gatunków ptaków egzotycznych. Należą one do trzech rzędów: *Psittaciformes*, *Passeriformes* oraz *Columbiformes*. Według raportu „CEETES trade in endangered species in Central and East European countries” (KALA i IN. 2007) na terenie Polski (w sklepach zoologicznych oraz w ofercie internetowej) spotykanych jest 55 gatunków ptaków egzotycznych. Po porównaniu danych raportu z wynikami badań przedstawionymi w niniejszej pracy można zauważyć pewne rozbieżności. Mogą one wynikać z dużej różnorodności gatunkowej oferowanych ptaków oraz z szybkich zmian ich składu gatunkowego w sklepach zoologicznych. Największe różnice dotyczą rzędu *Passeriformes*.

Wyżej wspomniany raport obejmuje: Bułgarię, Chorwację, Węgry, Polskę, Rumunię, Serbię oraz Słowację. Przedstawiono w nim 107 gatunków ptaków należących do trzech rzędów: *Columbiformes*, *Passeriformes* oraz *Psittaciformes*. Według niego w żadnym innym kraju poza Polską nie występują gatunki z rzędu *Columbiformes*. Gatunki należące do rzędu *Passeriformes* poza Polską oznaczono tylko w dwóch krajach: w Rumunii (*Gracula religiosa*, *Padda oryzivora*) oraz na Słowacji (*Pytilia hypogrammica*).

W grupie zarejestrowanych ptaków (według raportu) występuje 12 gatunków z załącznika I konwencji waszyngtońskiej, 5 gatunków z załącznika III oraz 90 z załącznika II. Do gatunków występujących w większości krajów należą: *Ara ararauna* (nie występuje tylko w Serbii), *Polytelis swainsoni* (nie odnotowano jej w Bułgarii i na Węgrzech), *Psephotus haematonotus* (nie występuje na Węgrzech oraz w Serbii), *Psittacula eupatria* (nie spotykana na Węgrzech oraz w Bułgarii), *Psittacula krameri* (nie odnotowano jej na Węgrzech) oraz *Psittacus erithacus* (występował we wszystkich państwach, ale w czasie badań nie stwierdzono go na terenie miasta Poznania).

Na podstawie raportu stwierdza się następującą liczbę gatunków w poszczególnych krajach: Bułgaria – 25, Chorwacja – 28, Węgry – 10 (badania przeprowadzono tylko w sieci internetowej), Polska – 55, Rumunia – 24, Serbia – 19 oraz Słowacja – 67. Większość gatunków należy do rzędu *Psittaciformes*.

Można zauważyć dwie tendencje, jeżeli chodzi o sprzedaż ptaków egzotycznych. Pierwsza to handel gatunkami popularnymi i tanimi, które nie wymagają dokumentacji związanej z konwencją waszyngtońską. Druga to handel rzadszymi i droższymi gatunkami, objętymi konwencją waszyngtońską.

Obecnie właściciele sklepów niejednokrotnie rezygnują ze sprzedaży ptaków. Wynika to z braku miejsca na klatki, braku wiedzy, jak pielęgnować te zwierzęta, oraz z hałasu i bałaganu, jaki one powodują.

Podsumowanie

Na terenie miasta Poznania stwierdzono 44 sklepy zoologiczne, a wśród nich w 24 odnotowano ptaki egzotyczne. W większości sklepów stan pomieszczeń oraz klatek były dobre. Zwierzęta miały stały dostęp do pokarmu i świeżej wody, a pomieszczenia były czyste i zadbane. W sklepach występowały gatunki objęte konwencją waszyngtońską, a wśród nich gatunki z rzędu *Psittaciformes* (wszystkie gatunki papug, z wyjątkiem papużki falistej, nimfy, aleksandretty obroźnej i nierozłączki czerwonooczelnej, znajdującą się w załączniku II konwencji) oraz z rodziny *Passeridae* (ryżowiec siwy, załącznik II). Większość właścicieli sklepów zoologicznych stara się sprostać wymaganiom konwencji waszyngtońskiej. Gatunki nią objęte posiadają dokumentację świadczącą o ich legalnym pochodzeniu. Na liczebność i częstość wystąpień danego gatunku mają wpływ następujące czynniki: cena, wymagania (wielkość klatki, pokarm, konieczność kąpieli), cechy psychointelektualne i stosunek do człowieka, upierzenie i ewentualne mutacje oraz wielkość ptaka.

Literatura

- ALDERTON D., 1996. Ty i twoje ptaki. Muza, Warszawa.
 ALDERTON D., 2000. Ptaki egzotyczne. Solis, Warszawa.
 BIELFELD H., 1996. Das Prachtfinken-Buch. Ulmer, Stuttgart.
 BIELFELD H., 1997. Papużki faliste. Multico, Warszawa.
 BIRDS on the IUCN red list. [http://www.birdlife.org/action/science/species/global_species_programme/red_list.html].
 CHVAPIL S., 1983. Ptaki ozdobne. Delta W-Z, Warszawa.
 CLEMENT P., 1994. Finches & Sparrows. Helm & Black, London.
 FORSHAW J.M., 1977. Parrots of the world. TFH, Melbourne.
 JABŁOŃSKI K., GORAZDOWSKI M., 1999. Duże papugi. Multico, Warszawa.
 KALA B., KELEMEN M.A., KAPEL A., 2007. CEETES trade in endangered species in Central and East European countries. Central & East European Working Group for the Enhancement of Biodiversity, Poznań.
 KAROCKA J., 2005. Nimfy – o nimfach prawie wszystko... i o innych papugach co nieco. Zagroda, Warszawa.
 KORCZAK J., 1991. Nierozłączki. PWRiL, Warszawa.
 KRUSZEWICZ A., 2000. Hodowla ptaków ozdobnych. Multico, Warszawa.
 ROCZNIK demograficzny 2009. 2009. GUS, Warszawa. [<http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xchg/gus>].
 SCHNOOR H., 1996. Kanarki. Multico, Warszawa.

SIBLEY C., MONROE B.L. JR., 1990. *Distribution and taxonomy of birds of the world*. Yale University, New Haven.

KONWENCJA o międzynarodowym handlu dzikimi zwierzętami i roślinami gatunków zagrożonych wyginięciem, sporządzona w Waszyngtonie, w dniu 3 marca 1973 r. [<http://www.mos.gov.pl/cites-ma/>].

WIELKOPOLSKA Baza Medyczna. [<http://www.zdrowie.wlkp.pl/>].

EXOTIC BIRDS IN POZNAŃ PET SHOPS

Summary. There are 44 pet shops in Poznań. In 24 pet shops there are exotic birds for sale. The conditions of room, as well as cages in most of the pet shops, were good. Birds kept in pet shops in Poznań are from: wholesale stores, from breeders or from own breeding farms. In pet shops there are species included in the Washington Convention. Most of the owners try to meet the requirements of it. Pet shops offer accessories, aquarium fish, rodents, exotic birds, reptiles and invertebrates. There are 29 species of ornamental birds of five families: *Columbidae*, *Cacatuidae*, *Psittacidae*, *Passeridae* and *Fringillidae*. Price, requirements of particular species (size of cage, food, need of bath), psychointellectual features, attitude to human, plumage, possible mutation and size of birds influence the size of the population and rate of appearance of species. Some pet shops give up selling birds.

Key words: exotic birds, pet shops, breeding conditions, Washington convention, endangered species

Adres do korespondencji – Corresponding address:

Joanna Grzelczak, Katedra i Zakład Biochemii i Biologii Molekularnej, Uniwersytet Medyczny im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu, ul. Święcickiego 6, 60-781 Poznań, Poland, e-mail: muszu84@tlen.pl

Zaakceptowano do druku – Accepted for print:

5.03.2010

Do cytowania – For citation:

Grzelczak J., Maciorowski G., 2010. Ptaki egzotyczne w sklepach zoologicznych miasta Poznania. Nauka Przyr. Technol. 4, 3, #31.